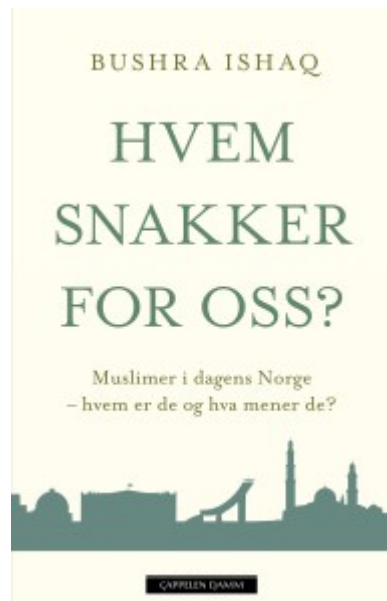

HUMANIST

Mahmoud Farahmand ser nærmere på Bushra Ishaqs bok *Hvem snakker for oss?* Han er ikke begeistret.

Bushra Ishaq

Hvem snakker for oss?

*Muslimer i dagens Norge -
hvem er de og hva mener de?*

Cappelen Damm Forlag

I sin nye, kontroversielle bok, hevder den prisbelønte samfunnsdebattanten Bushra Ishaq at islamismen er en demokratiserende kraft i Midtøsten, som ikke får nok anerkjennelse i Norge. Hun ønsker heller ikke at islam skal problematiseres i mediene, fordi det kan hemme arbeidet med å bekjempe radikaliserings.

Ishaq vil gjerne bygge broer og male et hyggelig bilde av muslimer. Det er i og for seg prisverdig. Dessverre ender boka opp som et apologetisk verk, med fokus på muslimsk identitet. Målet synes å være å samle muslimer under en og samme paraply.

Boka bygger på en «omfattende» spørreundersøkelse blant muslimer bosatt i Norge. Spørreundersøkelsen ble sendt til omlag ti tusen personer med bakgrunn fra muslimske land. Kun 12,8 prosent responderte på undersøkelsen, til tross for at man premierte deltakerne med gavekort, og den er blitt kraftig kritisert av flere eksperter på feltet.

Resultatene fra spørreundersøkelsen avviker kraftig fra andre undersøkelser av den muslimske befolkningen rundt om i verden. Skal vi tro undersøkelsen, er den muslimske befolkningen i Norge den som er mest for likestilling og ytringsfrihet.

Dessverre reflekterer ikke forfatteren over dette avviket. Det kan virke som hun ønsker å skjønne en del av utfordringene ved islam og enkelte deler av den muslimske minoriteten.

Den manglende refleksjonen er heller ikke begrenset til spørreundersøkelsen. Når forfatteren skal forklare den historiske bakgrunnen for tilstanden i den muslimske verden i dag, går det riktig galt.

I likhet med blant andre Usman Rana, hevder hun at islam ikke ble spredd ved sverdet, men utelukkende ved handel og andre fredelige midler. Dette er mot bedre vitende.

Islam er, som alle store religioner, blitt spredd med vold og makt. Det er svært godt dokumentert hvordan muslimske invasjonshærer gikk til verks mot sine fiender. Det foreligger også beskrivelser av hvordan persiske generaler og andre militærledere sluttet seg til de arabiske hærene på grunn av «skattefordeler» eller for å unngå å bli slaktet. Det foreligger utallige beskrivelser av hvordan muslimske invasjonshærer først massakrerte deler av befolkningen og brente ned landsbyer, før de inviterte til forhandlinger.

Ishaq konstaterer fornøyd at tiden Muhammed var i kamp kun utgjør 0,9 prosent av hans virke, og 0,1 prosent av hans liv. Denne lite etterprøvbare prosentregningen, hentet fra en konferanse i 2015, stemmer ikke helt med, for eksempel, historieprofessor Richard A. Gabriels beskrivelse av profeten.

Gabriel beskriver Muhammed som skaper og leder av antikkens første geriljahær, en hær fullt sammenlignbar med slike hærer fra vår tid. Dette er velkjent, om ikke for Ishaq, så for dagens jihadister, som ofte siterer koranen og Muhammeds voldsbruk for å rettferdiggjøre sin krigføring.

Man får også en noe guffen følelse når forfatteren ikke bare roser og ufarliggjør jihad, men til og med fremstiller den voldelige formen for jihad som ufarlig:

«I den grad man vurderer jihad som et middel for krig, har flere forskere trukket paralleller mellom det islamske konseptet av jihad og den katolske tradisjonen om «rettferdig krig.»

Det Ishaq lar være å nevne, er at flere forskere også påpeker hvordan kristne tok lærdom fra muslimene om hellig krig og martyriet.

Det er en gjennomgående tendens i boka at forfatteren ikke viser tilstrekkelig vilje til å skille mellom religionen islam og muslimer. Som i dette sitatet, hvor hun sidestiller «nordmenns» skepsis til religionen islam med skepsis til menneskene som utøver religionen, altså muslimer:

«Mens vi fant ut at norske muslimer har positive assosiasjoner til Norge og viser en markant støtte til norske verdier, er ikke majoritetsbefolkningen like positivt innstilt til muslimer. Integreringsbarometret til IMDI viste i 2015 at muslimer er den religiøse gruppen majoritetsbefolkningen i Norge er mest skeptisk til. Over femti prosent av majoritetsbefolkningen mente at 'verdiene innenfor islam ikke er forenelige med grunnleggende verdier i det norske samfunnet'.»

Dette er ikke akkurat en brobyggende tilnærming. Dersom muslimer og islam skal behandles likeverdig i dagens Norge, så må man selvfølgelig kunne kritisere religionen islam. Noe annet ville være forskjellsbehandling.

Noen linjer senere skriver hun: «Vi kan i hvert fall ikke finne noen holdepunkter for at det eksisterer en verdikonflikt blant muslimer og majoritetssamfunnet i Norge.»

Dette er unektelig en ganske underlig påstand, all den tid moskémiljøet hun tilhører tidligere har bistått familier med å sende barn tilbake til Pakistan for å «avnorskes». Noe denne moskeen på langt nær er alene om.

Ishaqs apologetiske tilnærming til islam gjennomsyrrer boka. Til og med Erdogan tar hun i forsvar, og frifinner langt på vei hans politiske bruk av islam og hans flørt med konservative muslimer for å

oppnå makt. I samme passasje avdekker hun sin manglende forståelse av hvorfor det Ottomanske riket gikk i oppløsning og betydningen av den tyrkiske sekulariseringen:

«I Tyrkia har for eksempel individer med religiøs utdannelse eller religiøs bakgrunn lenge blitt utelukket fra stillinger i forsvaret. Når den religiøse identiteten i generasjoner blir utsatt for slik systematisk underkuelse, kan kreftene som klamrer seg til denne identiteten miste troen på demokratiske midler, og dermed ty til aksjoner med autoritære trekk. Når det er sagt, er det viktig å understreke at både sekularister og islamister i Tyrkia har vært autokratiske. Erdogans tendenser er altså verken nye eller nødvendigvis et resultat av hans religiøse profil.»

Kronen på verket kommer når hun beskriver islamismen som en demokratiserende kraft i Midtøsten. Som her:

«Islamisme representerer derfor en politisk bevegelse som står sentralt i mange muslimske land i dag, og utgjør på mange måter en nøkkelrolle i utviklingen av et demokratisk styresett. Erkjennelsen av denne nøkkelrollen er imidlertid ganske fraværende i det offentlige ordsiftet om muslimer i Norge.»

Islamisme har ikke akkurat bidratt til rettferdig fordeling av godene, demokrati eller likestilling i Midtøsten. Å påstå det motsatte kan nok være en god *sales pitch* i visse sammenhenger, men det har lite med virkeligheten å gjøre. Dessverre er ikke dette eneste gang Ishaq utviser manglende refleksjon i sin hast med å frifinne islam.

Forfatteren, som i utgangspunktet ikke ønsker at muslimer skal anses som en homogen gruppe, bidrar gjennom boka til nettopp dette. Hun snakker ofte om muslimer som en enhetlige gruppe, og fremholder deres religiøse identitet som det viktigste ved dem. Kanskje kan dette også forklare forfatterens ønske om å stoppe kritikk av islam:

«Det handler ikke bare om ressursoppbygning av muslimske institusjoner som påtar seg et slikt samfunnsansvar, det handler også om å gi muslimer en plattform for å nå ut til terroristene og de radikalisererte. Det siste vil nødvendigvis innebære medieoppslag som ikke problematiserer islam, men tvert imot behandler religionen nøytralt, og kan kanskje føre til klager mot aktører som gir plass til norske muslimer som vil ta til motmæle mot terroristene. Det utfordrer hele majoritetssamfunnets møte med terrorismen, ikke minst vil det utfordre et verdensbilde som definerer islam som en trussel.»

Til tider fremstår det som Ishaq er mer opptatt av å frifinne religionen islam enn å vise mangfoldet blant muslimer. Flere ganger understreker hun at den muslimske identiteten er viktig for muslimer. Ja, hun går så langt som å hevde at profeten Muhammed er viktigere for muslimer enn deres egen barn.

Den manglende religiøse selvransakelsen gjør at Ishaqs bok er for lite drøftende og undrende til å kunne bidra med ny innsikt i den pågående debatten.